

Paweł Podeszwa

Archidiecezjalny Dzień Biblijny w Gnieźnie : 11 X 2008

Collectanea Theologica 78/4, 193-198

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PAWEŁ PODESZWA, GNIEZNO

ARCHIDIECEZJALNY DZIEŃ BIBLIJNY W GNIEZŃIE
11 X 2008

W dniach od 5 do 26 października 2008 r. trwało z Rzymie XII Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów, którego tematem było słowo Boże w życiu i posłannictwie Kościoła. Jak czytamy w punkcie 4 dokumentu przygotowawczego *Instrumentum laboris*: „Synod w pierwszym rzędzie ma się zająć Słowem, poprzez które «niewidzialny Bóg (cf. Kol 1, 15; 1Tm 1, 17) w swojej wielkiej miłości przemawia do ludzi jak do przyjaciół (cf. Wj 33, 11; J 15, 14n) i przestaje z nimi (cf. Ba 3, 38), aby zaprosić i przyjąć do wspólnoty z sobą» (DV 2). Wymaga to słuchania i umiłowania Słowa Pańskiego w kontekście konkretnego życia ludzi naszych czasów. Słowo Boże określa powołanie, tworzy wspólnotę, posyła na misję, aby darem dla innych stało się to, co sami otrzymaliśmy. Jest to zatem cel ze wszech miar duszpasterski i misyjny: zgłębić racje doktrynalne i pozwolić, by one nas oświecały, oznacza rozwijać i umacniać praktykę spotkania ze Słowem Bożym jako ze źródłem życia na różnych polach doświadczeń, a tym samym we właściwy i przystępny sposób móc słuchać Boga i z Nim rozmawiać”.

Podjmując zaproszenie Synodu do słuchania i umiłowania słowa Bożego przeżyaliśmy w Gnieźnie, w sobotę 11 października 2008 r., Archidiecezjalny Dzień Biblijny, zorganizowany pod patronatem Dzieła Biblijnego im. Jana Pawła II w Archidiecezji Gnieźnieńskiej. Pragnęliśmy w ten sposób zgłębiać tajemnice odwiecznego Słowa Bożego, którym jest sam Chrystus: „Słowem Bożym, ostatnim i ostatecznym jest Jezus Chrystus, Jego osoba, Jego misja, Jego dzieje, głęboko zjednoczone, zgodnie z planem Ojca, którego punktem kulminacyjnym jest Pascha i który zostanie wypełniony, kiedy Jezus przekazuje Królestwo Ojcu (cf. 1 Kor 15, 24). On jest Ewangelią Boga skierowaną do każdej osoby ludzkiej (cf. Mk 1, 1)” *Instrumentum laboris*, 9).

Nasza inicjatywa wpisała się także w obchody Roku św. Pawła, który ogłoszony przez papieża Benedykta XIV jest aktualnie przeżywany w całym Kościele. Ojciec Święty zachęca, abyśmy spojrzeli na życie i dzieło Apostoła Narodów i uczyli się niezachwianej wiary i gorliwości apostołskiej. „Działalność

Kościół – mówił Benedykt XIV – jest wiarygodna i skuteczna tylko w takiej mierze, w jakiej ci, którzy do niego należą, są gotowi w każdej sytuacji osobiście ponieść konsekwencje swej wierności Chrystusowi” (Homilia podczas nieczynności w Bazylice św. Pawła za Murami, 28 czerwca 2007).

Program Archidiecezjalnego Dnia Biblijnego przedstawiał się następująco: najpierw uczestniczyliśmy w Nabożeństwie Słowa Bożego pod przewodnictwem Henryka Muszyńskiego, metropolity gnieźnieńskiego w katedrze gnieźnieńskiej.

Tematem przewodnim liturgii była rola słowa Bożego w życiu i posłannictwie Kościoła. Po powitaniu miała miejsce uroczysta intronizacja księgi Biblii, a następnie wysłuchaliśmy czterech czytań: o formowaniu proroka przez słowo (Jr 1,4-12), następnie początkowy fragment Listu do Hebrajczyków (Hbr 1,1-5) o ostatecznym objawieniu w Jezusie Chrystusie, dalej fragment z Apokalipsy o obecności Jezusa – Słowa Bożego w Kościele (Ap 19,11-16). Ewangelia natomiast nawiązywała do potrzeby zaśluchania w Słowo, którego przykładem jest Maria z opowiadania o wizycie Jezusa w domu Marty i Marii (Łk 10,38-42). Odpowiedzią na każde czytanie był radosny śpiew fragmentów Psalmu 119, hymnu o Słowie Bożym, który – jak pisze Benedykt XVI – „w coraz to nowych wariacjach, stanowią wyraz radości z własnego odkupienia, radości ze znajomości woli Boga, będącego naszą prawdą i z tego względu naszą drogą, a zatem ty, czym wszyscy ludzie szukają”, (Benedykt XVI, *Paweł Apostoł narodów*, Częstochowa 2008, s. 96).

W wygłoszonej podczas nabożeństwa homilii arcybiskup nawiązał do aktualnych wydarzeń przeżywanych w Kościele oraz podzielił się bardzo osobistą refleksją o roli słowa Bożego w życiu ucznia Jezusa. Po modlitwie wstawienniczej zebrani otrzymali uroczyste błogosławieństwo księgą Biblii.

Następnie w auli Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego w Gnieźnie rozpoczęła się druga część, poświęcona refleksji intelektualnej nad słowem Bożym w życiu i posłannictwie Kościoła. W słowach powitania – ks. dr Paweł P o d e s z w a – moderator Dzieła Biblijnego im. Jana Pawła II w Archidiecezji Gnieźnieńskiej – przypomniał, że słuchanie i umiłowanie Słowa Bożego oznacza także „staranne studium” (DV 25) oraz przytoczył słowa Papieskiej Komisji Biblijnej, która w dokumencie *Interpretacja Biblii w Kościele* postuluje, aby w refleksji nad słowem Bożym nie zabrakło nigdy „poważnego wymiaru intelektualnego” (IIC3).

Po słowach powitania, głos zabrał abp prof. dr hab. Henryk Muszyński – metropolita gnieźnieński, który wprowadził uczestników w ducha synodu o słowie Bożym. Mówił o znaczeniu synodów, przygotowaniach, proponowanych tematach, a następnie przebiegu prac wstępnych, rozsyłaniu *lineamentów* oraz

zbieraniu odpowiedzi i różnych propozycji, które zostają opublikowane w formie dokumentu przygotowawczego – *Instrumentum laboris*. Jako uczestnik poprzednich synodów wyjaśnił także zebranych, jak wyglądają i na czym polegają prace na poszczególnych etapach trwania synodu oraz w jaki sposób zostaje przygotowany i opracowany materiał do dokumentu końcowego.

Po wprowadzeniu ks. dr Paweł Podeszwa zaprezentował krótko *Instrumentum laboris* synodu o słowie Bożym. Omówił genezę dokumentu oraz zawartość jego trzech zasadniczych części, poświęconych kolejno problematyce tożsamości słowa Bożego według wiary Kościoła (cz. I), rozważaniom o słowie Bożym w życiu Kościoła (cz. II) oraz refleksji nad słowem Bożym w posłannictwie Kościoła (cz. III). Podkreślił, że synod ma znaczenie pastoralne i w dokumencie po każdym niemalże rozdziale znajduje się szereg szczegółowych wniosków duszpasterskich, z którymi warto się zapoznać.

Następnie zebrani wysłuchali referatu ks. dr. hab. Dariusza Koteckiego (WT UMK – Toruń), „*Kto ma ucho, niechaj posłyszy, co mówi Duch do Kościołów*”. *Egzystencjalne słuchanie słowa Bożego w zgromadzeniu liturgicznym w świetle Apokalipsy św. Jana*.

Prelegent nakreślił najpierw aspekt antropologiczny i teologiczny podstawowego schematu przeżywania historii zbawienia, który aktualizuje się w liturgii, a polega na przyjmowaniu słowa, które wyprowadza z niewoli i dokonuje tego mocą samego Boga (aktualizacja doświadczenia paschalnego). Uprzywilejowanym miejscem przechodzenia z niewoli do wolności jest Liturgia Słowa, która staje się wezwaniem do przyjmowania zamysłu i mentalności samego Boga, co umożliwi spojrzenie na własne doświadczenie z innej perspektywy.

Następnie omówił podstawowe elementy wskazujące na obecność w Apokalipsie wspólnoty liturgicznej, która staje się podmiotem interpretacji słowa oraz aktualizacji pneumatologicznej orędzia Jezusa.

Kolejna część wystąpienia została poświęcona ukazaniu konkretnego przykładu egzystencjalnego słuchania słowa Bożego w zgromadzeniu liturgicznym na bazie fragmentu Apokalipsy – Listu do Kościoła w Laodycei (3,14-22).

Na końcu zostały przedstawione niezbędne elementy, które pomagają w egzystencjalnym odczytaniu słowa Bożego: dobrze przygotowana lektura samego tekstu biblijnego, odpowiedni komentarz oraz homilia, wyjaśniająca odniesienia słowa Bożego do życia wspólnoty.

W drugim referacie, *Dlaczego lectio divina i egzegeza naukowa potrzebują siebie wzajemnie?* ks. dr hab. Artur Malina (WT UŚ – Katowice) podjął bardzo ciekawe zagadnienie wzajemnej relacji praktyki modlitwnej lektury Biblii oraz metod, którymi posługuje się egzegeza naukowa. W punkcie 38 *Instrumentum*

laboris czytamy wiele o praktyce *lectio divina*. Przytoczona zostaje wypowiedź Benedykta XVI, który wskazał na konieczność praktykowania jej, „posługując się również nowymi metodami, rozważnie dobranymi, zgodnie z duchem czasu” (zob. przyp. 56 – Benedictus XVI, *Ad Conventum Internationalem La Sacra Scriptura nella vita della Chiesa* (16.9.2005: AAS 97/2005/957).

Prelegent najpierw nakreślił sytuację współczesnej egzegezy, która posługuje się różnymi metodami i podejściami, co sprawia czasami trudności, niezrozumienie, a nawet podejrzliwość wobec tych naukowych metod lektury tekstu. Zwrócił uwagę, że odrzucenie metody prowadzi do fundamentalizmu w lekturze Biblii i przekonania, że nie ma potrzeby interpretowania tekstu. Przytoczono argumenty Papieskiej Komisji Biblijnej przeciwko takiej fundamentalistycznej lekturze Biblii, w której medytacja odrzuca całkowicie metodę.

Dalej ks. Mailna postawił tezę, że *lectio divina* potrzebuje metody. Chodzi oczywiście o metodę, która nie jest tylko dociekaniem czysto naukowym, tkwiącym w pozytywistycznej koncepcji interpretacji tekstu, ale zachowuje swój wewnętrzny dynamizm teologiczny. Następnie prelegent przytoczył biblijne przykłady interpretacji tekstów i ukazał potrzebę zarówno rozumu jak i wiary do pełnego odczytania orędzia biblijnego. Przypomniął, że tekst musi być interpretowany w tym samym Duchu, w którym został napisany przez autorów biblijnych, tzn. w tym Duchu Bożym. A zatem potrzeba także zmysłu wiary do odczytania sensu tekstu, a właśnie *lectio divina* – jak podkreślił prelegent – jest niezastąpionym sposobem doskonalenia wrażliwości na rzeczywistość nadprzyrodzoną.

Pierwsza część spotkania w auli zakończyła się dyskusją, skupioną wokół następujących problemów: przygotowania do jasnej i zrozumiałej lektury tekstów biblijnych; potrzeby oraz sposobu przygotowania komentarzy, które miałyby odniesienia egzystencjalne; zakresu znaczeniowego pojęć „słowo Boże” i „Biblia”; postulatu wobec biblistów opracowania i popularyzacji dobrych pomocy dla kapłanów i animatorów grup biblijnych, które ułatwią odczytanie kerygmatu; współpracy egzegetów i zaangażowania duszpasterzy w promowaniu różnych form duszpasterstwa biblijnego.

Po posiłku rozpoczęła się kolejna część refleksji nad słowem Bożym, tym razem skupiona wokół teologii św. Pawła. Najpierw wysłuchano wystąpienia ks. dr. Marka Karczewskiego (WT UWM – Olsztyn), „*Chciałbym, abyście wszyscy mówili językami*” (1 Kor 14,5). *Św. Paweł jako apostoł w świetle 1 Kor 12-14*.

Wykład składał się z czterech zasadniczych części: najpierw została omówiona działalność Pawła w Koryncie, z uwzględnieniem szczególnej sytuacji gospodarczej, politycznej, społecznej, religijnej i kulturowej miasta; dalej padło

kilka uwag na temat listu jako reakcji Pawła na problemy, które trapiły wspólnotę chrześcijańska w Koryncie; w trzeciej części przedstawione zostały różne możliwości struktury literackiej fragmentu 1 Kor 12-14, a następnie stanowisko apostoła wobec charyzmatów przez omówienie ważniejszych elementów tego fragmentu, które dotyczą wprost traktowanej kwestii.

Prelegent zwrócił uwagę na dar języków, który był przyczyną wielu problemów i napięć we wspólnocie korynckiej. Podkreślił, że Paweł bardzo jasno ukazał charyzmaty jako dary dla wspólnego dobra Kościoła. Na przykładzie postawy Pawła wyprowadził konkretne wnioski dla posługi kapłańskiej: bycie mistrzem w kwestiach duchowych, znawcą spraw Bożych, dostrzeganie różnorodnych darów w Kościele i odpowiedzialność za nie, zaangażowanie i prowadzenie różnych wspólnot w Kościele, postawa delikatnego i wrażliwego nauczyciela, otwartego na każdego człowieka, ale także odwaga upominania oparta na aurytetycie urzędu kościelnego.

Kolejny referat wygłosił ks. dr Wojciech Popielewski OMI (WT UAM – Poznań), „*Tajemnica*” Pawłowej Ewangelii.

Centralną prawdą życia i posłannictwa apostoła Pawła było głoszenie Ewangelii Jezusa Chrystusa, a on sam uważał się za sługę słowa, niosącego zbawienie. Z taką Ewangelią dotarł do Koryntu i owocem jej przyjęcia była wspólnota chrześcijańska w tym mieście. Jednak przeżywała ona bardzo poważne problemy i to, co było najboleśniejsze dla Pawła, podział i brak jedności. Rodzi się zatem podstawowe pytanie: Czego nie zrozumieli Koryntianie z głoszonej przez Pawła Ewangelii?

Ks. Popielewski odpowiedział na to pytanie, ukazując, że rozdarcie we wspólnocie było skutkiem zawłaszczenia Ewangelii przez człowieka, centralne miejsce tajemnicy paschalnej Chrystusa zostało zastąpione przez ludzkie dociekania i spekulacje. Dlatego Paweł wraca do Koryntu i głosi „Tajemnicę” Boga (*mysterion*), który jest osadzony w logice, a dostęp nie jest przez rozum i mądrość czysto ludzką ani przez wysiłki człowieka, ale *mysterion* objawiony zostaje przez Ducha, a objawienie to jest darem Bożym. Dlatego konieczne jest przyjęcie Ewangelii jako Tajemnicy Boga, która zakłada całkowity prymat łaski, niezależnej od zasług czy dążeń człowieka (apostołowie są tylko sługami Ewangelii) oraz domaga się komplementarności i jedności działania we wspólnocie Kościoła, a także świadomości, że ludzie są szafarzami tajemnic Bożych, a nie ich właścicielami. Ewangelia i Tajemnica mają to samo źródło w Bogu, objawiają Jezusa Chrystusa, ale *mysterion* w rozumieniu Pawłowym akcentuje aspekt pokory, dynamiki łaski i logiki służby. Ewangelia, aby przyniosła owoce, musi zostać przyjęta jako Tajemnica, inaczej może zrodzić zgorszenie (*skandalon*), jak to miało miejsce w Koryncie.

Spotkanie zakończyło się dyskusją, która dotyczyła natury daru języków w Liście do Koryntian i w dzisiejszej wspólnoty Kościoła, relacji charyzmatów do miłości oraz samej miłości jako charyzmatu i cnoty teologalnej, zależności między wykładem teologicznym, medytacją i homilią, chrystologicznej interpretacji słowa Bożego, świadectwa i doświadczenia Boga tego, który głosi słowo Boże, dialektyki tajemnicy Boga i Jego świadectwa.

Na koniec ks. dr Paweł Podeszwa podziękował wszystkim za wspólne trwanie przy słowie Bożym i udział w Archidiecezjalnym Dniu Biblijnym. Wyraził także słowa wdzięczności wszystkim, którzy włączyli się w przygotowanie tego wydarzenia, szczególnie zaproszonym prelegentom oraz władzom seminarium duchownego za udostępnienie auli i refektarza seminaryjnego.

Zaproszenie do udziału w Archidiecezjalnym Dniu Biblijnym było skierowane przede wszystkim do kapłanów diecezjalnych i zakonnych, siostr zakonnych, katechetów, kleryków, studentów teologii oraz wszystkich wiernych, którzy pragną coraz bardziej świadomie i pełniej stawać się uczniami Wcielonego Słowa – Jezusa Chrystusa, żyjącego w Kościele. W spotkaniu wzięło udział ok. 60 duchownych, katecheci, wierni świeccy uczestniczący w różnych ruchach i duszpasterstwie biblijnym (razem ok. 50 osób), a także studenci teologii oraz klerycy naszego seminarium i przedstawiciele Seminarium Diecezji Bydgoskiej.

ks. Paweł PODESZWA